

Sinfdan tashqari mashg‘ulotlar orqali o‘quvchilarning kognitiv faoliyatini rivojlantirishda veb-saytlardan foydalanishning samaralari.

Muxammadjonova Diyorabonu Muzaffarjon qizi

Farg‘ona davlat universiteti

Pedagogika va psixologiya fakulteti

Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi 4- bosqich talabasi

Annotatsiya: ushbu maqolada sinfdan va maktabdan tashqari ishlar jarayoni va bu jarayonda o‘quvchilarning kognitiv faolligini rivojlantirish to‘g‘risida, bu faoliyatda veb-saytlardan foydalanish, bu orqali o‘uvchilarning kognitiv faolligini rivojlantirishning samaralari haqida so‘z yuritilgan.

Kalit so‘zlar: sinf, maktab, sinf va maktabdan tashqari ishlar, jarayon, kognitiv, veb-sayt, faoliyat, bilish, bilim olish qobiliyati, o‘quvchilar.

The effects of using websites on the development of students' cognitive activity through extracurricular activities.

Mukhammadjonova Diyorabonu Muzaffarjon girl

Fergana State University

Faculty of Pedagogy and Psychology

A student of the 4th stage of primary education

Abstract: this article talks about the process of extracurricular activities and the development of students' cognitive activity in this process, the use of websites in this activity, and the effects of developing students' cognitive activity.

Keywords: classroom, school, extracurricular activities, process, cognitive, website, activity, cognition, learning ability, students.

Влияние использования веб-сайтов на развитие познавательной активности учащихся посредством внеклассной деятельности.

Мухаммаджонова Диёрабону девушка Музаффарджона.

Ферганский государственный университет

Факультет педагогики и психологии

Учащийся 4 ступени начального образования

Аннотация: в данной статье рассказывается о процессе внеклассной деятельности и развитии познавательной активности учащихся в этом процессе, использовании в этой деятельности веб-сайтов, а также эффектах развития познавательной активности учащихся.

Ключевые слова: класс, школа, внеклассная деятельность, процесс, познавательный, веб-сайт, деятельность, познание, способность к обучению, учащиеся.

Kirish. Sinfdan tashqari mashg'ulotlar orqali boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning kognitiv faolligini rivojlantirish ta'lim jarayonining muhim qismidir. Bu turdagi mashg'ulotlar bolalarning bilim olish qobiliyatlarini kuchaytirish, yangi tushunchalarni chuqurroq o'zlashtirish va turli fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Bolalarni turli loyihalarga jalb qilish, masalan, tabiat bilan bog'liq tadqiqotlar yoki fanlararo loyihalar o'tkazish ularning izlanish qobiliyatini rivojlantiradi. Loyihaviy ishlar orqali bolalar mustaqil izlanishlar olib borish, guruh bilan ishlash va muammolarni ijodiy yechimini topish ko'nikmalarini shakllantiradilar. O'yinlar orqali ta'lim olish bolalarga murakkab tushunchalarni osonroq o'zlashtirish imkonini beradi. Masalan, matematik amallarni o'rganishda qo'llaniladigan interaktiv o'yinlar yoki ekologik muvozanatni o'rganish uchun simulyatsiyalar kognitiv faollikni oshiradi.

Bolalarni turli xil muammolarni mustaqil yoki guruhda hal qilishga jalb qilish ularning analitik fikrlash qobiliyatini oshiradi. Bu turdagi mashg'ulotlar, masalan, rebuslar yoki matematik muammolar, bolalarning muammolarni tahlil qilish va yechim topish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Bolalarni kichik tadqiqotlarga jalb qilish, ularni atrofdagi dunyo haqida savollar berishga va javoblarini qidirishga undaydi. Bu usul bolalarning qiziqishlarini oshiradi va ularning bilim olish istagini kuchaytiradi. San'at va badiiy faoliyatlar orqali bolalar o'z his-tuyg'ularini ifodalash va turli materiallar bilan ishlash orqali o'zlarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradilar. Bu, o'z navbatida, kognitiv rivojlanishni qo'llab-quvvatlaydi. Jismoniy faoliyatlar ham kognitiv faollikni yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. Sport mashg'ulotlari bolalarning diqqatini jamlash, strategiyani rejalashtirish va tezkor qarorlar qabul qilish qobiliyatlarini oshiradi. Ushbu tadbirlar orqali sinfdan tashqari mashg'ulotlar bolalarning kognitiv faolligini ancha yaxshilaydi va ularning o'qish jarayonida faol va mustaqil ishtirok etishlarini ta'minlaydi.

Muhokama va natijalar. Sinfdan tashqari mashg'ulotlar boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning kognitiv faolligini rivojlantirishga yordam beradi, bu esa ularning bilim olish, muammolarni hal qilish, va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini oshirishga imkon yaratadi. Turli xil loyihalar, o'yinlar, muammolarni hal qilish mashg'ulotlari, tadqiqotlar, san'at va sport faoliyatlari orqali bolalar yangi bilimlarni qiziqarli va samarali tarzda o'zlashtirishadi. Shu bilan birga, bu turdagi faoliyatlar bolalarning mustaqil o'rganish qobiliyatlarini rivojlantirishga va ularni jamiyatda faol ishtirok etuvchi shaxslarga aylantirishga yordam beradi. Sinfdan tashqari mashg'ulotlar shuningdek, o'quvchilarning ijtimoiy va emotsional rivojlanishini ham qo'llab-quvvatlaydi, bu esa ularning umumiy ta'limiy muvaffaqiyatlarini oshiradi.

Sinfdan tashqari mashg'ulotlar boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning kognitiv rivojlanishini faollashtirishda muhim rol o'ynaydi. Bu mashg'ulotlar orqali bolalar turli ko'nikmalarni — muammolarni hal qilish, tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va mustaqil o'rganish qobiliyatlarini rivojlantirishadi. Loyihaviy ishlar,

o'yinlar, sport va san'at kabi faoliyatlar orqali ularning bilimlari mustahkamlanadi va yangi tushunchalarga qiziqishlari oshadi. Shu tariqa, sinfdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarni ko'proq jalb qiluvchi va samarali ta'limiy muhit yaratishga hissa qo'shadi, bolalarning akademik va shaxsiy rivojlanishini ta'minlaydi.

Bundan tashqari sinfdan tashqari o'quv mashg'ulotlari mobaynida veb-saytlardan ham foydalanish muhim samara beradi. Chunki veb-saytlardan foydalanish, sinfdan tashqari mashg'ulotlar davomida boshlang'ich sinflardagi o'quvchilarning kognitiv faoliyatini rivojlantirishda bir qator muhim ahamiyatlari mavjud:

Resurslarning kengligi: Internet orqali ta'lim oluvchilar turli mavzular bo'yicha cheksiz ma'lumotlar manbalariga kirish huquqiga ega bo'lishadi. Bu ularning qiziqishlarini kengaytirishga va bilimlarini chuqurroq o'rganishga yordam beradi.

Interaktivlik va o'yin elementlari: Ko'plab ta'limiy veb-saytlar o'quv materiallarini o'yinlashtirilgan shaklda taklif etadi. Bu bolalarni dars jarayoniga faol jalb etadi, o'rganish jarayonini qiziqarli va samarali qiladi.

O'zlashtirish tezligini nazorat qilish: Internet resurslari orqali o'quvchilar o'zlashtirish tezligini o'zlari belgilay oladilar. Bu esa har bir talaba uchun individual yondashuv imkonini beradi va ularning o'ziga ishonchini oshiradi.

Vizual va audio materiallar: Grafiklar, video va audio yozuvlar kabi multimediya materiallari murakkab g'oyalar va tushunchalarni tushuntirishda yordam beradi, bu esa kognitiv tushunchalarni yaxshilaydi.

Ijodiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: Veb-saytlar orqali loyihaviy ishlar va muammolarni hal qilish mashg'ulotlari o'tkazish mumkin. Bu turdagi faoliyatlar o'quvchilarga muammolarni turli yo'llar bilan hal qilishni o'rganishga imkon beradi.

Global perspektivalar: Internetdan foydalanish orqali o'quvchilar dunyoqarashlarini kengaytirishlari va turli madaniyatlarni o'rganishlari mumkin.

Bu ularning umumiy bilim doirasini kengaytiradi va turli jamiyatlarga boʻlgan tushunchalarini chuqurlashtiradi.

Muloqot va hamkorlik: Veb-saytlar orqali oʻquvchilar boshqa oʻquvchilar bilan muloqotda boʻlishi va guruh ishlarida ishtirok etishi mumkin, bu esa ularning ijtimoiy koʻnikmalarini va jamoa ichida ishlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Shunday qilib, veb-saytlar yordamida sinfdan tashqari mashgʻulotlar oʻquvchilarning kognitiv faoliyatini kengaytirish, ularni koʻproq motivatsiyalash va taʼlim jarayonini yanada samarali qilish imkonini beradi.

Veb-saytlardan foydalanish kognitiv faoliyatni rivojlantirishda muhim vosita sifatida koʻrinadi. Ular oʻquvchilarga keng maʼlumotlar va oʻqitish vositalari taqdim etish orqali oʻrganish jarayonini osonlashtiradi va qiziqishlarini oshiradi. Bu esa ularning oʻzlarini rivojlantirish va oʻrganish bilan shugʻullanishlarini oshiradi. Interaktivlik, oʻyinlar, grafiklar, audio-visual materiallar, loyihaviy ishlar, hamkorlik va muloqot imkoniyatlari kognitiv faoliyatni oʻzaro bogʻliqlashtirishga yordam beradi. Ular oʻquvchilarga kognitiv va oʻrganish qobiliyatlarini samarali rivojlantirishda juda muhimdir. Veb-saytlardan foydalanishning kognitiv faoliyatni rivojlantirishda muhim roli bor. Bu, oʻquvchilarni turli xil koʻnikmalarni oʻrganish, tahlil qilish va muammolarni hal qilishga yordam beradi. Veb-saytlar interaktiv va dinamik oʻrganish texnologiyalarini oʻz ichiga oladi, bu esa oʻquvchilarni bilim olishda qiziqishlarini oshiradi. Grafikalar, videolar, oʻyinlar va animatsiyalar kognitiv faoliyatni oʻzlashtirish uchun qulay imkoniyatlar yaratadi. Bu usul, oʻquvchilarning tushunchalarini tushuntirish va oʻz fikrlarini ifodalashni oshiradi. Shuningdek, veb-saytlar orqali oʻquvchilar global maʼlumotlarga kirish imkoniyatlarini taʼminlashi mumkin, bu esa ularning dunyoqarashlarini kengaytirish, yangi tushunchalar olish va mustaqil oʻrganishlari uchun muhimdir. Bu yondashuvlar bilan, oʻquvchilar kognitiv faoliyatlarini rivojlantirish, analitik fikrlashni rivojlantirish va muammolarni ijodiy yechish qobiliyatlari oshiriladi.

Veb-saytlardan foydalanish kognitiv faoliyatni rivojlantirishda asosiy omillardan biridir. Veb-saytlar o'quvchilarga turli xil mavzular bo'yicha kognitiv o'rganish imkoniyatlarini taqdim etishadi. Bu, ularning tushunish qobiliyatlarini kuchaytiradi va tahlil qilish, taqqoslash va natijalarni chiqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi. O'quv materiallarini o'zlashtirish va integratsiya qilish imkonini beradi. Bu esa o'quvchilarning o'z bilimlarini mustaqil ravishda o'rganishlariga yordam beradi va ularning bilim doirasini kengaytiradi. Saytlar grafikalar, videolar, animatsiyalar, o'yinlar va audio materiallar kabi turli xil kontentlar o'quvchilarning tushunchalarini kuchaytirishda muhim rol o'ynaydi. Bu ko'rsatkichlar bolalarni motivatsiyalash va o'zgaruvchilarga qarshi samarali ishlashlarini ta'minlaydi. Veb-saytlar o'quvchilarga dunyoqarash, jamiyat, tarix, matematika va boshqa fanlar haqida keng ma'lumotlar bilan ta'minlashadi. Bu esa ularning o'zlarini turli sohalar bilan bog'lashlariga yordam beradi va global ko'nikmalarini rivojlantiradi. Veb-saytlar loyihaviy ishlar, muammolarni hal qilish mashg'ulotlari va ijodiy fikrlash imkoniyatlarini taqdim etadi. Bu turdagi faoliyatlar o'quvchilarning muammolarni analiz qilish, alternativ yechimlar izlash va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Bir necha o'quvchilarning hamkorlik qilib ishlash, guruhda yoki jamiyatda muammo yechish, fikr almashtirish va fikr olish imkoniyatlarini beradi. Bu esa ularning ijtimoiy munosabatlarni rivojlantirish, ishtirokchilik va muloqot qobiliyatlarini kengaytiradi. Shunday qilib, veb-saytlardan foydalanish bilimni o'rganish va tushunishni yanada oson va samarali qiladi, o'quvchilarning kognitiv faoliyatlarini kengaytiradi va ularni o'z fikrlash, muammolarni hal qilish va ijodiy yechish qobiliyatlari bilan ta'minlaydi.

Veb-saytlardan foydalanish kognitiv faoliyatni rivojlantirishda juda samarali bo'lib ko'rinadi. Ular o'quvchilarga turli ko'nikmalarni o'rganish, tahlil qilish, muammolarni hal qilish va ijodiy yechish qobiliyatlari rivojlantirishda yordam beradi. Veb-saytlar interaktivlik, audio-visual materiallar, loyihaviy ishlar, o'yinlar va boshqa multimediyalarni taqdim etish orqali o'quvchilarning qiziqishlarini oshiradi. Bu esa ularning tushunchalarini kuchaytiradi va o'z

fikrlarini ifodalashni oshiradi. Shuningdek, veb-saytlar global ma'lumotlarga kirish imkoniyatlarini ta'minlashi mumkin, bu esa ularning dunyoqarashlarini kengaytirish, yangi tushunchalar olish va mustaqil o'rganishlari uchun muhimdir. Internetdagi resurslar hamkorlik, muloqot va jamoa ishlashni rivojlantirish uchun qulay platformalar bo'lib, bu esa o'quvchilarning ijtimoiy qatnashish va fikr almashtirish qobiliyatlarini kengaytiradi. Shu bilan birga, veb-saytlardan foydalanish kognitiv faoliyatni oshirishda muhim qo'llanma sifatida qaraladi va o'quvchilarning o'zlarini yanada rivojlantirishda juda foydali bo'ladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, veb-saytlardan foydalanish, o'quvchilarning kognitiv faoliyatini rivojlantirishda ahamiyatli vosita sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Bu tajriba o'quvchilarga ko'nikmalarni, tushunchalarni va o'z fikrlarini ifodalash qobiliyatlarini rivojlantirish imkonini beradi. Interaktivlik, visual materiallar, o'yinlar, animatsiyalar va turli xil kontentlar orqali o'quvchilar ko'nikmalarini kuchaytiradi va o'zgaruvchilarga qarshi samarali ishlashlarni oshiradi. Global ma'lumotlarga kirish imkoniyatlari esa ularning dunyoqarashlarini kengaytirish va global ma'rifatni oshirishda juda muhimdir. Veb-saytlardan foydalanish, o'quvchilarning o'zlarini turli sohalarda o'zlashtirishlari uchun muhim platforma bo'lib, ularning o'z fikrlash va muammolarni yechish qobiliyatlari bilan ta'minlanishini ta'minlaydi. Bu saytlar o'quv jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishda katta o'rin egallaydi va o'quvchilarning ta'lim jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ковалёва А. Г. Использование информационно-компьютерных технологий при обучении в начальной школе. 2006.
2. Okhunov, M., & Minamatov, Y. (2021). Application of Innovative Projects in Information Systems. *European Journal of Life Safety and Stability* (2660-9630), 11, 167-168.
3. Minamatov, Y. E. U. (2021). Application of modular teaching technology in technology. *Scientific progress*, 2(8), 911-913.

4. Минаматов, Ю. (2021). Умные устройства и процессы в их практической эксплуатации. Eurasian Journal of Academic Research, 1(9), 875-879

5. Internet sahifalari:

Pedagog.uz

Muhaz.org

Azkurs.org